

ня”, тобто нинішню ст.103 КПК “Повноваження органів дізнання” повністю об’єднати у вигляді частин 2 і 3 з деякими змінами та доповненнями:

1) п.1 ч.1 статті в такій редакції “міліція – спеціальні підрозділи: а) штатні підрозділи дізнання; б) особи оперативно-командного складу;

2) в усіх пунктах ч.1 статті вказати конкретні статті Кримінального кодексу України, на що вказувалося вище, по яких органи дізнання мають право проводити розслідування;

3) частину другу статті викласти в такій редакції: “на органи дізнання, які мають спеціальні оперативні підрозділи, покладається вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину й осіб, що його вчинили”.

2. В ст.104 КПК України вважаємо за необхідне внести зміни щодо розслідування кримінальних справ, по яким досудове слідство не обов’язкове, тобто по справах невеликої та середньої тяжкості.

3. Доцільно чітко визначити підслідність конкретного органу дізнання чи особи, що проводить дізнання. Інакше, буде продовжуватися грубе порушення вимоги статті 94 КПК України (приводи і

підстави до порушення кримінальної справи), в ч.2 якої закріплена вимога - “справа може бути порушена тільки в тих випадках, коли є достатні дані, які вказують на наявність ознак злочину”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. -К., 1996.
2. Михеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубинський А.Я. Науково-практичний коментар кримінально-процесуального кодексу України. -К., 1995.
3. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України. -К., 1999.
4. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України. -К., 1999.
5. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. -К.: А.С.К., 2002. -1056 с.
6. Кримінальний процес України /За ред. Ю.М. Грошевого, В.М. Хотенця. -Харків, 2000.

Надійшла до редколегії 06.12.2002

БАРИЛЮК В.І. ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОДСЛЕДСТВЕННОСТИ ОРГАНОВ ДОЗНАНИЯ ПРИ РАСКРЫТИИ И РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Рассмотрено действующее законодательство по проведению досудебного расследования в форме дознания и досудебного следствия, представлены предложения по его усовершенствованию.

BARILJUK V.I. LEGAL FUNDAMENTALS OF DEFINITION OF THE COMPETENCE OF AGENCIES IN CHARGE OF PRELIMINARY INVESTIGATION AT DEPLOYMENT AND FACT-FINDING OF CRIMES

The current legislation on realization of pre-trial fact-finding in the form of investigation and pre-trial consequent is reviewed, the proposals on its advancing are submitted.

УДК 351.854

К.І. БЄЛЯКОВ*, канд. юрид. наук,
С.О. ЗАХАРЧЕНКО**

Центр координації та організації наукових досліджень вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ МВС України
Національний університет внутрішніх справ***

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Розглянуто стан та проблеми наукового забезпечення правоохоронної діяльності; запропоновано концептуальний підхід до його поліпшення впровадженням інформаційних технологій.

Структура і негативна динаміка злочинності навіть за умов її певного стримування правоохоронними органами та активної боротьби з найбільш зухвалими і агресивними проявами, залишається ще гострою проблемою держави. Загрожуючи інтересам і правам людини, життєдіяльності всього суспільства, злочинність перетворилась на один з голо-

вних факторів деструктивного впливу на позитивні процеси соціального, економічного та політичного розвитку країни.

Разом з цим, незважаючи на розгалужену мережу наукових установ правоохоронних органів, стан наукового забезпечення правоохоронної діяльності свідчить, що воно здійснюється без належної коор-

динації і взаємодії щодо вирішення загальнодержавних завдань боротьби зі злочинністю, забезпечення конституційних гарантій охорони законних прав та інтересів громадян, державної і суспільної безпеки. Не в повній мірі визначені головні напрямки пріоритетних наукових досліджень правоохоронних органів, відсутні єдине інформаційне поле науково-дослідної діяльності та скоординоване планування перспективних і поточних наукових досліджень, найбільш актуальних наукових розробок, дисертаційних досліджень, недостатньо систематизоване впровадження їх результатів у практичну діяльність.

Ця проблема, яка, безумовно, має загальнодержавне значення, є комплексною та різноплановою і потребує негайного вирішення.

Наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів є інтелектуальною цілеспрямованою творчою роботою, що проводиться у вигляді фундаментальних і прикладних наукових досліджень та спрямоване на одержання і використання нових знань стосовно поліпшення функціонування правоохоронних органів у державі та виконання покладених на них завдань і функцій. Воно є невід'ємною складовою частиною національної науки та одним з пріоритетних напрямків формування і реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, ведення боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку, забезпечення державної та громадської безпеки тощо.

Основними завданнями наукового забезпечення діяльності правоохоронних органів держави є:

- об'єднання і спрямування наукового потенціалу правоохоронних відомств України на проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень в галузі профілактики та боротьби із злочинністю;
- проведення кримінологічної експертизи правової бази і нормотворчої діяльності, участь наукових та практичних працівників у процесі вдосконалення національного законодавства;
- пошук нових, більш ефективних форм управління науковою діяльністю в правоохоронній галузі;
- розробка організаційних, технологічних, економічних, інформаційно-аналітичних та інших методів вдосконалення правоохоронної діяльності в Україні;
- впровадження отриманих результатів та забезпечення максимальної ефективності їх застосування у практику;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки наукових і науково-педагогічних кадрів;
- використання сучасних інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів;
- удосконалення діючих і розробка нових перспективних засобів оперативної, криміналістичної,

протипожежної та іншої спеціальної техніки; оперативного зв'язку, охорони й безпеки на транспорті, бронезахисту та активної оборони, спеціального транспорту, а також інформаційних технологій в діяльності правоохоронних органів;

– розвиток винахідництва та раціоналізаторства серед особового складу, співробітників і службовців правоохоронних органів.

Основними функціями наукового забезпечення правоохоронної діяльності є:

- інформаційна (аналітично-довідкове супроводження наукових розробок);
- практична (спрямованість науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт на вирішення актуальних проблем практичної діяльності);
- експертна (проведення наукових досліджень методів та технологій правоохоронної діяльності);
- освітня (залучення науковців до підготовки кваліфікованих фахівців правоохоронних органів);
- інноваційна (впровадження у практику найкращих сучасних вітчизняних та зарубіжних науково-дослідних методів та технологій).

До найбільш важливих принципів наукового забезпечення правоохоронної діяльності відносяться:

- органічна єдність правової освіти, науки і практики;
- збалансованість співвідношення фундаментальних та прикладних досліджень;
- комплексність наукових проблем правоохоронної діяльності;
- плановість наукових досліджень;
- соціальна і економічна ефективність наукових досліджень та своєчасне впровадження отриманих результатів.

Наукова діяльність правоохоронних органів здійснюється в відомчих вищих навчальних закладах та науково-дослідних установах (НДУ) суб'єктів правоохоронної системи держави¹ та інтегрується в державну систему науки на засадах єдиної нормативно-правової бази, що забезпечує ефективність її функціонування. Але правоохоронна діяльність має свою специфіку, яка вимагає негайного реформування сфери її науково-технічного забезпечення.

Головна мета такого реформування полягає у підвищенні ефективності використання все ще розгалуженого наукового потенціалу правоохоронців шляхом централізації та координації наукових до-

¹ Під суб'єктами правоохоронної системи держави розуміються органи державного управління, функцією яких є боротьба із злочинністю і забезпечення громадської та державної безпеки. Це: Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Державна податкова адміністрація України, Державний комітет у справах охорони державного кордону України, Державний митний комітет України.

сліджень і створення міжвідомчого управління ними, тобто науково обґрунтованої організації взаємодії та координації суб'єктів правоохоронної діяльності країни.

Розробка Концепції реформування наукової правоохоронної діяльності має стати визначенням доктринальних засад сфери наукової та науково-технічної діяльності у правоохоронній системі України і створення умов підвищення ефективності наукових досліджень та впровадження їх результатів в практичну діяльність.

Концепція повинна бути направлена на визначення основних завдань, функцій та принципів наукового забезпечення діяльності правоохоронних органів, шляхів удосконалення системи управління науковою діяльністю в правоохоронних відомствах, забезпечення загального міжвідомчого моніторингу та контролю, організації, координації та кооперації наукових досліджень, а також створення єдиної системи наукового забезпечення правоохоронної діяльності, методологічної основи її управління та реструктуризації, перспектив розвитку, механізму впровадження наукових розробок та взаємодії при цьому відповідних правоохоронних відомств.

Реформування наукової та науково-технічної діяльності правоохоронних органів потребує проведення комплексу організаційних, науково-дослідних і технологічних заходів реалізації цієї концепції.

Організаційні заходи мають бути спрямовані на удосконалення структури та схеми управління процесами наукового забезпечення правоохоронної діяльності.

Науково-дослідні заходи необхідно направити на впровадження і реалізацію науково-обґрунтованих шляхів підвищення якості, удосконалення, планування й організації наукових досліджень та науково-дослідної діяльності.

Технологічні заходи повинні бути спрямовані на вирішення проблем та вдосконалення технологічного забезпечення органів управління та науково-дослідних робіт, що проводяться НДУ правоохоронних органів.

На наш погляд, говорячи про технологічні заходи, не можна обійти питання, пов'язані із можливостями доступу до науково-технічної інформації науковців, та якими кардинально визначається ефективність наукової діяльності.

Розвиток процесів розділення наукової праці призвів до різкої інтенсифікації інформаційного обміну, перетворивши науково-інформаційну діяльність на один з найважливіших елементів наукової інфраструктури. Удосконалення цього процесу на сучасному етапі можливе лише за умовою глобальної інформатизації наукової діяльності, яка повинна стати одним з пріоритетних напрямків удосконалення системи наукових досліджень у правоохоронних

органах. Це обумовлено процесами соціально-економічного розвитку сучасного суспільства, переходом від індустріальної до інформаційної цивілізації, а також проблемою адаптації людини до нових умов життя, за яких вирішальну роль відіграють інформація і наукові знання.

Головною метою інформатизації сфери наукової діяльності є створення і підтримка реально функціонуючого, єдиного інформаційного простору в системі відомчих наукових установ правоохоронних органів та формування масиву відповідної наукової інформації як складової національного інформаційного ресурсу.

Пріоритетними напрямками розвитку інформаційного забезпечення наукової діяльності правоохоронних органів є розробка та подальша реалізація єдиних правових, методичних, програмно-технічних і технологічних підходів, формування інтегрованих баз даних колективного користування довідковою та іншою інформацією. А реалізація політики науково-інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності передбачає створення єдиної міжвідомчої комунікативної інфраструктури.

Для цього необхідно усіляко підтримувати новітні форми наукової діяльності, в яких використовуються сучасні інформаційні технології – електронні журнали, дистанційний доступ до баз даних, телеконференції, експерименти з використанням віддалених та розмежованих інформаційних ресурсів і можливостей міжнародної мережі INTERNET при апробації результатів наукових досліджень, наукових статей тощо.

Усе це створить нові передумови для якісних структурних змін у складі наукових установ, а також удосконалення методології проведення досліджень та розробок в цілому.

Поступове впровадження інформаційних технологій у процес управління науковим забезпеченням діяльності правоохоронних органів дозволить організувати безперервний моніторинг його стану на національному рівні, включаючи такі аспекти, як статистика у сфері науки та інновацій, реструктуризація системи наукових установ, їх фінансування, інтеграція вищої освіти і науки, оцінка результатів проведення реформ тощо.

Так, наприклад, враховуючи велику кількість науковців, що працюють у структурах правоохоронних органів, з метою розробки пріоритетних напрямків наукових досліджень у цій галузі, моніторингу їх проведення та впровадження результатів у практичну діяльність, використання наявної інформації при виборі тем наукових та дисертаційних досліджень, а також наукових керівників та консультантів, сприяння формуванню наукових шкіл тощо, необхідна розробка та впровадження інформаційної системи (ІС) "Наукове забезпечення правоохоронної

діяльності”, яка була б доступна для широкого кола зацікавлених осіб та містила в собі дані про науковців правоохоронної системи, напрями та результати їх діяльності. ІС, що пропонується, має стати підсистемою в структурі інформаційної системи вищого рівня (наприклад, організованої Академією правових наук України), яка б об’єднувала відповідні дані про наукову діяльність не тільки суб’єктів правоохоронної системи та інших відомств країни, але й подібних структур ближнього та дальнього зарубіжжя.

Використання сучасних інформаційних технологій повинно бути спрямованим на забезпечення взаємозв’язку між наукою, освітою та практикою, а також сприяти підвищенню якості і прискоренню реалізації наукомістких проектів.

Таким чином, потребує негайного вирішення наступний комплекс наукових напрямків:

- підвищення рівня інформаційної підготовки науковців та навичок володіння інформаційними технологіями;

- удосконалення науково-інформаційного забез-

печення діяльності правоохоронних органів;

- розвиток та удосконалення парку комп’ютерної техніки, її об’єднання у локальні і глобальні мережі з подальшим створенням телекомунікаційної інфраструктури правоохоронних органів з можливістю її інтенсивного використання на міжвідомчому та міжнародному рівні;

- розробка спеціалізованих фахових інформаційних технологій для використання у процесі проведення наукових досліджень та практичній роботі;

- широке впровадження міжнародної мережі INTERNET з метою апробації результатів наукових досліджень;

- удосконалення інформаційної бази системи кримінально-правової статистики;

- організація безперервного моніторингу правоохоронного науково-технічного потенціалу;

- формування нової міжгалузевої області знань - правової інформатики, як бази управління діяльністю правоохоронних органів.

Надійшла до редколегії 05.12.2002

БЕЛЯКОВ К.И., ЗАХАРЧЕНКО С.А.: ИНФОРМАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ИННОВАЦИОННОГО УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

Рассмотрено состояние и проблемы научного обеспечения правоохранительной деятельности; предложен концептуальный подход к его улучшению внедрением информационных технологий.

BELJAKOV K.I., ZAHARCHENKO S.A. INFORMATION FUNDAMENTALS OF AN INTRUSION AND CONTROL OF SCIENTIFIC ACTIVITY OF LAW ENFORCEMENT ORGANS

The condition and problems of scientific maintenance of law-enforcement activity is reviewed; the conceptual approach to its improvement by an intrusion of information know-how's is offered.

УДК. 343.148

Л.В. БОРИСОВА

Національний університет внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ВИХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОМП’ЮТЕРНІ ЗЛОЧИНИ

Розглянуто криміналістично значимі вихідні дані про незаконні дії, що мають ознаки комп’ютерних злочинів.

Сукупність якісних змін в техніці, технологіях та організації виробництва, що почалися наприкінці 70-х років і одержали назву науково-технічної революції, визначаються значними науковими досягненнями і впливають на соціально-економічні умови життя суспільства. Під впливом НТР стали формуватися нові цінності, що по своїй суті є нематеріальними та підлягають тільки моральному зносу. Накопичена в процесі життєдіяльності суспільства інформація є основою цих цінностей.

Результатом НТР став поступовий перехід до “інформаційного суспільства”, що характеризується значною кількістю циркулюючої по комунікаційним каналам зв’язку інформації, а також наявністю необхідних засобів її збереження, передачі, обробки, використання та захисту, поліграфії, обчислювальної техніки, програмного забезпечення та ін. [1]. Цей процес одержав назву інформаційних технологій. Інформаційні ресурси організуються таким чином, щоб їх було можливо використовувати за до-